

Rumunija: uspeh referenduma visi o koncu

Author: [Marian Chiriac](#)

Mada je vlada ucinila sve sto je u njenoj moci da promovise uskladjivanje ustava sa evropskim propisima, ipak bi, zbog apatije biraca, mogla doziveti neuspeh na predstojećem referendumu.

Apatija glasaca i bojkot nacionalistickih stranaka mogli bi ugroziti referendum o ustavnim promenama koje su od ključne važnosti za prijem Rumunije u Evropsku uniju.

Rumuni ce izaci na biralista 18. i 19. oktobra da bi prihvatili - ili odbacili - ustavne promene kako bi se najvise zakon zemlje ucinio kompatibilnim sa vazecim propisima u Evropskoj uniji. To je jedan od preduslova za ulazak Rumunije u evropsku porodicu nacija.

Revidirani ustav predstavljao bi znacajan korak napred ka pridruzivanju Evropskoj uniji. Neke od promena ce uticati na medjunarodne odnose jer se njima omogucava biranje rumunskih gradjana za Evropski parlament i dopusta drzavljanima clanica Evropske unije da kupuju zemlju u Rumuniji. Ostale promene odnose se iskljucivo na domaca pitanja poput produzenja predsednickog mandata sa cetiri na pet godina, ukidanja obaveznog sluzenja vojnog roka i davanje prava gradjanima da trae odstetu ukoliko drzava narusi njihova ustavna ljudska prava.

Vlada je ucinila sve sto je u njenoj moci da bi pridobila podrsku javnog mnjenja angazujuci pri tome fudbalere i pop pevace u sveobuhvatnoj kampanji kako bi se usvojile ustavne promene. Cak su i saobraćajci zaustavljali vozace, ali ne zbog prebrze voznje, vec da bi ih pitali u kojoj meri su upoznati sa referendumom i potom im urucili letak gde im se to potanko objasnjava.

Predsednik vlade Adrijan Nastase nedavno je izjavio da bi podrška ustavnim promenama znacila "glas za modernizovanje rumunskog drustva, unapredjenja demokratije i postovanja ljudskih prava."

Veruje se da negde izmedju 80 i 90 odsto Rumuna podrzava ideju o ulasku u Evropsku uniju. Stoga bi se moglo pomisliti da nece biti nikakvih problema pri izglasavanju i implementiranju ustavnih promena.

Medjutim, hronicni ekonomski i socijalni problemi Rumunije, zajedno sa razocaranjem i apatijom biraca zbog usporenih reformi koje sprovodi vlada levog centra, otudjili su mnoge gradjane od celokupne rasprave o ustavnim promenama.

Skoro jedna trecina rumunskog stanovnistva zivi ispod granice siromastva. Rumunima je mozda stalo da se prikljuce ostatku Evrope, ali reforme koje su dosadasnje vlade, ukljucujuci aktuelnu, sprovodile tokom protekle decenije s ciljem da se zemlja pripremi za ulazak u Evropsku uniju ucinile su zivot vecine obicnih ljudi jos tezim. Stroga fiskalna disciplina koju zahteva Evropska unija, koja podrazumeva kresanje subvencija za gubitaska drzavna preduzeca, dovela je do masovnih otpustanja i smanjenja socijalnih davanja iz budzeta.

Sve je to razestilo razocarane gradjane u tolikoj meri da se skoro polovina glasackog tela, prema nedavnim istrazivanjima javnog mnjenja, nece pojaviti na biralistima ovog vikenda. Neophodna je izlaznost od 50 odsto da bi referendum uspeo.

"Istrazivanja javnog mnjenja pokazuju da se ponovo produbljuje nezadovoljstvo javnosti", kaze se u nedavnom izvestaju istrazivackog centra Rumunskog akademskog drustva. "Broj ljudi koji veruju da je vlada nesposobna da upravlja zemljom blizi se apsolutnoj vecini. Sasvim je moguće da se oni nece pojaviti

na biralistima da bi glasali za ustavne promene."

Odslikavajući ovakvo raspoloženje javnosti, jedan penzioner je izjavio za IWPR: "Nisam previše zabrinut zbog ustavnih promena. Po mom mišljenju, Rumuniji su potrebni političari koji su spremni da poboljšaju uzasavajuće uslove u kojima ljudi žive."

Rumunska vlada je 9. oktobra, po hitnom postupku, donela odluku da se referendum održi tokom dva dana umesto jednog. To se može protumacirati kao posredno priznanje vlade da bi se ustavne promene mogle zaglaviti kod poslednje prepreke.

Kampanja pod nazivom "Da za Evropu" takođe se može vratiti kao bumerang samoj vladi, s obzirom na prituzbe o novcu koji je potrošen na nju - procenjuje se da ukupna suma prevazilazi milion evra - u trenutku kada svi ostali jedva sastavljaju kraj s krajem. Postoji i zabrinutost zbog činjenice da vlada isključivo promovise usvajanje ustavnih promena umesto da podstiče glasače da iskoriste svoje pravo na slobodan izbor.

"Na referendumu gde građani imaju pravo da glasaju za ili protiv, to je zloupotreba vlasti ako vlada koristi novac iz državnog budžeta da bi promovisala samo glasanje za usvajanje ustavnih promena", smatra istoričar Serban Radulesku-Zoner. "Jedna je stvar ukazati na važna evropska pitanja narodu, ali je nešto sasvim drugo ako ljude ubedjujete da usvoje vaše stavove."

Kampanju su takođe obeležile optuzbe za neregularnosti pri dodeljivanju ugovora za organizaciju promotivnih događaja. Domaći dnevni listovi izveštavali su da nije bilo javnih tendera za dodelu ovih poslova iako to važeći zakon propisuje. Odgovarajući na ove optuzbe, jedan vladin zvaničnik je izjavio za IWPR da je vlada postupila ispravno u skladu sa propisima koji joj omogućavaju da izbegne rivalske ponude u izvesnim okolnostima.

Od rumunskih nacionalista se očekuje da masovno bojkotuju referendum s obzirom da je to javno zatražila opoziciona nacionalistička stranka "Velika Rumunija", PRM.

Ultranacionalistička PRM, koja je dobila 21 odsto glasova na poslednjim parlamentarnim izborima 2000. godine, beležeći sve bolje rezultate u istraživanjima javnog mnjenja tokom 2003. godine, jedina je stranka koja nije podržala ustavne promene. Ona se zlostoko protivi ustavnim promenama kojima se manjinama daju prava na korišćenje sopstvenog jezika u sudnici i javnim institucijama - što je promena od koje će najviše koristiti imati etnička mađarska zajednica - i kojima se dopušta strancima da kupe zemlju u Rumuniji.

"Ovaj [bojkot] je jedini način da se zaustavi ovaj pravni hibrid na kojima insistiraju izvesne inostrane grupacije, koje su uglavnom želele da od mađarskog nacine zvanični jezik u Rumuniji i da prodaju rumunsku zemlju strancima", izjavio je lider PRM-a Korneliju Vadim Tudor.

Ipak, lokalni posmatraci kažu da problem koji ugrožava uspeh referenduma nije ksenofobija, već klonulo poverenje javnosti u političare na vlasti i politički proces koji opslužuju.

"Referendum će biti važan test za sposobnost aktuelne političke elite da shvati koje su istinske potrebe običnih ljudi", kaže politički analitičar Kristijan Pirvulesku za IWPR. "Tu je, takođe, reč o njihovoj sposobnosti da ubede ljude u potrebu prave debate o evropskim perspektivama."

"Ako Rumuni budu bojkotovali referendum, to će biti jasan znak da običan svet gubi poverenje u demokratske političare."

Marijan Kirijak je nezavisni novinar iz Bukuresta.

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/rumunija-uspeh-referenduma-visi-o-koncu>